

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

בפני כבוד השופטת גאולה לוין

התובעים

ט.א. (קטין)

באמצעות הוריו ואפוטרופסיו הטבעיים

א.ע.

א.נ.

ע"י ב"כ עוה"ד אבן ברי מחמוד

נגד

הנתבעים

1.ר.א.

2.קרנית, הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים

ע"י ב"כ עוה"ד עומר כהן

נגד

צד ג'

ר.א.

פסק דין

לפני תביעה מכוח חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 (להלן: "חוק הפלת"ד") שהוגשה בעקבות פציעתו של התובע בתאונת דרכים, בהיותו כבן חמש שנים.

רקע והליכים

1. התובע, יליד 27.8.2002, נפגע בתאונת דרכים ביום 26.5.2007, בגיל ארבע ושמונה חודשים, בעת שחצה כביש כהולך רגל ונפגע מרכב בו נהג הנתבע 1. התובע פונה באמצעות אמבולנס לחדר מיון בבית החולים "סורוקה" בבאר שבע, שם אובחן עם חבלת ראש, פצע בקרקפת האחורית ופצעים נוספים.

התובע אושפז בבית החולים "סורוקה" מיום 26.5.2007 עד ליום 13.6.2007, אז הופנה להמשך אשפוז בבית החולים "לוינסטיין" ברעננה. התובע אושפז בבית החולים "לוינסטיין" מיום 20.6.2007 עד ליום 22.1.2008, שם קיבל טיפול שיקומי. סך הכל היה התובע מאושפז במשך כשמונה חודשים. בעת השחרור נמצא עם קשיים קוגניטיביים, בתפקוד ברמה של פיגור קל-בינוני.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

2. התביעה הוגשה תחילה לבית משפט השלום בירושלים והתבררה בפני כב' השופט ג' ארנברג, ס"נ. התביעה הופנתה נגד הנהג (נתבע 1), נגד ביטוח חקלאי אגודה שיתופית מרכזית בע"מ (מבטחת הרכב הפוגע) ונגד קרנית - הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים (להלן: "קרנית"). ההליך בבית משפט השלום נסוב, בין היתר, על שאלת החבות, בשל ספק שהתעורר בנוגע לתוקפו של רישיון הנהיגה של הנהג הפוגע.

לאחר שהתיק הועבר לבית המשפט המחוזי, הודיעה קרנית (ביום 13.2.2018) כי היא נוטלת על עצמה את החבות לפיצוי התובע. קרנית שלחה הודעת צד ג' נגד הנתבע 1, הנהג. יצוין כי הנהג-הנתבע 1 לא התגונן ולא הופיע לדיונים בבית המשפט.

3. במסגרת בירור התובענה בבית משפט השלום מונו שני מומחים מטעם בית המשפט, בתחום הנזירולוגיה ובתחום השיקום.

תחילה מונה פרופ' אברהם שטינברג, מומחה בתחום הנזירולוגיה (החלטה מיום 24.5.2014). פרופ' שטינברג קבע בחוות דעתו כי נכותו הכוללת של התובע היא בגובה 50% לפי סעיף 34(ה) לתקנות הביטוח הלאומי, בגין שילוב של פיגור שכלי קל ופיגור סביבתי שיקומי. פרופ' שטינברג מצא כי בגין התאונה נגרמה לתובע נכות בגובה 30% והתוספת של הנכות היא בגין ההזנחה הסביבתית (חוות דעת מיום 17.12.2014).

לשם גיבוש חוות דעתו, הפנה פרופ' שטינברג את התובע להערכה נזירופסיכולוגית אצל ד"ר יוסף נאשף. ד"ר נאשף מצא כי תפקודו הקוגניטיבי של התובע מצביע על פיגור קל בכל תחומי התפקוד שמקורו ככל הנראה בפגיעה אורגנית המלווה בהזנחה שיקומית וסביבה דלה ומצומצמת.

תחילה דחה בית משפט השלום את בקשת התובע למנות מומחה בתחום השיקום (החלטה מיום 14.7.2016). במסגרת בקשת רשות ערעור נפסק כי יהיה מקום לאפשר לתובע לחדש את בקשתו למינוי מומחה בתחום השיקום לאחר סיום שמיעת הראיות וחקירת המומחה בתחום הנזירולוגיה.

פרופ' שטינברג נחקר על חוות דעתו ביום 26.3.2017. יצוין כי ד"ר נאשף לא זומן לחקירה על חוות דעתו.

4. ביום 19.10.2017 החליט בית משפט השלום למנות מומחה שיקומי ומינה את ד"ר עמיחי ברזנר. ד"ר ברזנר קבע, בחוות דעתו מיום 12.12.2017, כי התובע יזדקק לאפטרופוס לענייני גוף ורכוש. מחוות דעתו עולה כי התובע הוא בעל מוגבלות שכלית התפתחותית. ד"ר ברזנר

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

מצא כי התובע נדרש לסיוע בתחומי תפקודי היום-יום הגבוהים, מגורים במסגרת משפחתו עם ליווי מתאים ללא התאמת תנאי הדיור. ד"ר ברזנר העריך כי התובע אינו כשיר לנהיגה ומבחינה תעסוקתית לא יוכל להתפרנס עצמאית כלל ועליו למצוא את מקומו במסגרת תעסוקתית מוגבלת.

ד"ר עמיחי ברזנר לא זומן לחקירה על חוות דעתו.

לא התבקש מינוי מומחים נוספים מטעם בית המשפט.

5. לאחר שהוגשה חוות דעתו של המומחה השיקומי, ביקש ב"כ התובע להעביר את ההליך לבית המשפט המחוזי, בשל הסברה כי סכום הפיצוי עולה על גבול הסמכות של בית משפט השלום. כב' השופט ארנברג קיבל את הבקשה ובהחלטתו מיום 4.2.2018 קבע כי התובענה תועבר לבית המשפט המחוזי בבאר שבע.

6. לאחר העברת ההליך לבית המשפט המחוזי הודיעה כאמור קרנית כי היא נוטלת על עצמה את החבות לפיצוי התובע. ניסיון להביא את הצדדים להסכמות מחוץ לכותלי בית המשפט לא צלח, והצדדים הגישו את סיכום טענותיהם.

7. לאחר הגשת הסיכומים זימנתי הצדדים לדיון לשמיעת עמדותיהם בשאלה כיצד ינוהלו כספי הפיצויים שייפסקו לזכות התובע, ובכלל זה בשאלה אם יש מקום למנות לתובע אפוטרופוס לדיון בתובענה שלפניי. זאת נוכח הנכונות מהן סובל התובע ובגין הקושי הצפוי לו לנהל את ענייניו גם לאחר הגיעו לגיל בגרות.

ביום 25.9.2019 נערך דיון במעמד ב"כ התובע וב"כ קרנית.

ב"כ התובע ציין כי בעקבות ההחלטה לקביעת הדיון, פנה לבנק לאומי לצורך פתיחת תכנית חיסכון עד גיל 18. בנוסף, נמסר כי נפתח הליך למינוי אפוטרופוס לתובע בבית הדין השרעי.

ביום 17.11.2019 הגיש התובע את החלטת בית הדין השרעי (מיום 10.10.2019), בה הוחלט למנות את אחיו של התובע, מר ע.א., כאפוטרופוס של התובע, בנוסף לאימו (יצוין כי אביו של התובע אינו מוזכר בהחלטה). בהחלטה נקבע כי האם והאח יקבלו את כל הקצבאות של התובע ואת הכספים שלו מהמוסד לביטוח לאומי וכל סכום כסף אחר מכל מקור אחר כדי

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

1 להוציא לטובתו, אך נאסר עליהם לקבל סכום כלשהו או להשקיע סכום כלשהו מכספי
2 הפיצויים, ללא רשות מבית הדין ועל פי הנחיותיו.
3
4 8. בשל הנסיבות המורכבות ובשל הצורך להבטיח שכספי הפיצויים ישמשו באופן מיטבי,
5 מצאתי לבקש את עמדת ב"כ היועץ המשפטי לממשלה במשרד הרווחה ואת עמדת
6 האפוטרופוס הכללי בשאלה האם יש מקום למינוי אפוטרופוס לדין בהליך שלפניי והאם יש
7 מקום לנקוט בצעדים נוספים כלשהם על למנת להבטיח כי כספי הפיצויים שיפסקו ישמשו
8 את התובע, לטובת שיקומו ורווחתו.
9
10 ב"כ האפוטרופוס הכללי הודיע (ביום 8.1.2020) כי לשיטתו, אין צורך למנות לתובע
11 אפוטרופוס לדין, בהיותו מיוצג בהליך ומשאחיו מונה בבית הדין השרעי כאפוטרופוס נוסף.
12
13 ב"כ היועמ"ש במשרד העבודה והרווחה הודיעה (ביום 22.1.2020) כי לנוכח העובדה כי לקטין
14 ימלאו 18 בעוד כחצי שנה, יש מקום בשלב זה להורות לעו"ס לסדרי דין ליתן תסקיר ביחס
15 למינוי אפוטרופוס לתובע לאחר שימלאו לו 18, תסקיר שיתייחס בין היתר למצבו של התובע,
16 לצורך במינוי אפוטרופוס עבורו בבגרותו, למצבו הכלכלי ולדמות המתאימה למינוי, גם
17 בהתחשב בצורך לנהל את כספי הפיצויים שיפסקו עבורו בתביעה הנזיקית, כך שישמשו אותו
18 לטובת שיקומו ורווחתו. ב"כ היועמ"ש הבהיר בהמשך כי יש מקום להורות במסגרת ההליך
19 דנן על הגשת תסקיר עו"ס לסדרי דין.
20
21 בהחלטתי מיום 6.2.2020 קבעתי כי בנסיבות העניין, מאחר שמתנהל הליך בעניין
22 האפוטרופסות על התובע בפני כב' בית הדין השרעי בבאר שבע, אין מקום להורות על עריכת
23 תסקיר במסגרת ההליך שלפניי, ואין להוסיף ולעכב את פסק הדין עד להסדרת כל ההיבטים
24 של האפוטרופסות וניהול הכספים.
25
26 אפרט איפוא את הכרעתי בתביעת הפיצויים, על פי התשתית שנפרשה בבית משפט השלום
27 בירושלים.
28

דין והכרעה

29
30
31 9. התשתית הראייתית שנפרשה בתיק, לקביעת היקף הפיצוי לתובע, כוללת כאמור את שתי
32 חוות הדעת הרפואיות; הערכה נזירופסיכולוגית של ד"ר נאשף; חקירתו של פרופ' שטינברג;
33 ועדויותיהם של הוריו של התובע ושל מנהל בית הספר בו למד. כן מונח לפני תיעוד רפואי
34 מבית החולים סורוקה ומבית החולים השיקומי בית לוינשטיין.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

יצוין כי אין בפני תיעוד רפואי או תיעוד אחר הנוגע לתקופה מאז שחרורו של התובע מבית לוינשטיין ועד היום. מטעם התובע לא הוצגו מסמכים כלשהם אודות מצבו הבריאותי העדכני, אודות טיפולים שקיבל, אם קיבל, ואף לא תיעוד ממוסדות חינוך (למעט ת/1 ות/2). אפנה איפוא לבחינת שיעור הפיצוי הראשי הנזק השונים, בהתבסס על התשתית הראייתית המונחת לפני. ותחילה לקביעת הנכות הרפואית והתפקודית.

הנכות הרפואית

10. המומחה הנורולוגי, פרופ' שטינברג, קבע בחוות דעתו (מיום 17.12.2014) כי נכותו הכוללת של התובע היא בגובה 50% לפי סעיף 34(ה) לתקנות הביטוח הלאומי, בגין שילוב של פיגור שכלי קל ופיגור סביבתי שיקומי. פרופ' שטינברג מצא כי בגין התאונה נגרמה לתובע נכות בגובה 30% והתוספת של הנכות היא בגין ההזנחה הסביבתית.

בחוות דעתו כתב ד"ר שטינברג בקשר לנכות בגין הזנחה סביבתית את הדברים הבאים:
"התובע עבר שיקום ממושך בבית חולים לוינשטיין, אך מאז שחרורו נמצא במסגרת רגילה שאינה מתאימה ליכולותיו הקוגניטיביות וכנראה יש גם הזנחה שיקומית וסביבתית".

פרופ' שטינברג הסתפק בדברים אלה ולא פירט מעבר לכך. בגין האמור הוא הפחית מנכותו הכוללת של התובע (בגובה 50%) 40% בגין ההזנחה הסביבתית.

11. בטרם השלים את חוות דעתו, הפנה פרופ' שטינברג את התובע להערכה נירופסיכולוגית אצל ד"ר יוסף נאשף, ככלי עזר משני.
ד"ר נאשף בדק את התובע עת היה בן 12. הוא ערך לתובע שורה של מבחנים וראיין את אביו. על פי הראיון עם האב, התובע הוא הבן התשיעי מבין 13 ילדים. לאב שתי נשים נוספות, מהאחת יש לו 13 ילדים ומהשנייה 16 ילדים. על פי האב, עד לתאונה התפתחות התובע הייתה תקינה. האב מסר כי התובע לא מצליח בבית הספר, אינו יודע לקרוא ולכתוב, ולאחר שנסגר הגן המיוחד בו התחנך שלחו אותו לכתה רגילה בבית ספר רגיל.

בסיכום האבחון לתובע קבע, כאמור, ד"ר נאשף כי "תפקודו הקוגניטיבי הוא ברמה של פיגור קל, שמקורו ככל הנראה בפגיעה אורגנית (פגיעת ראש) המלווה בהזנחה שיקומית וסביבה דלה ומצומצמת".

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

- ד"ר ברזנר בדק את התובע בשנת 2017, כשהיה כבן 15. על פי ממצאיו, התמונה הקלינית תואמת את תאורו של ד"ר נאשף בדבר דלות רבה ויכולת קוגניטיבית נמוכה.
12. ב"כ התובע בסיכומיו מבקש לייחס את מלוא הנכות הנירולוגית לתאונה ולא לבצע הפחתה בגין "הזנחה סביבתית". ראשית מבקש ב"כ התובע לשלול את עצם הקביעה בדבר הזנחה שיקומית וסביבתית. נטען כי התובע שובץ בחינוך מיוחד שם היה בטיפול של צוות שכלל יועצת, קלינאית תקשורת ופסיכולוג. מעבר לכך נטען כי אין להאשים את התובע על כך שבשל בעיות תקציב בבית הספר הוא לא זכה למלוא הטיפול המיטבי. עוד נטען כי נושא ההזנחה מתאיין נוכח עיקרון "הגולגולת הדקה".
13. בנוסף, טוען ב"כ התובע כי בגין צלקת בקרקפת שנגרמה לתובע בתאונה, יש להעמיד את שיעור הנכות על 10% ומשכך יש להעמיד את נכותו הרפואית המשוקללת על 55%.
- יוער כי בתיק לא התבקש ולא מונה מומחה רפואי בתחום הפלסטי, והתובע נשען על תשובתו של פרופ' שטינברג לשאלות הבהרה, שם השיב כי צלקות אינן בתחום מומחיותו ואין לו התנגדות למינוי מומחה בתחום הכירורגיה הפלסטית שיקבע אם לתובע נותרה נכות בגין הצלקת (סעיף 2 לתשובה לשאלות הבהרה מיום 27.1.2015).
14. קרנית טוענת מנגד כי תוצאות האבחון שערך ד"ר נאשף הצביעו והוכיחו קיומה של הזנחה שיקומית וסביבתית קשה. לטענת קרנית, קביעותיו המקצועיות של פרופ' שטינברג מבהירות כי עסקינן במקרה שבו קיימים נזקים מובדלים שנגרמו בשל שני גורמים שונים, הניתנים לכימות מספרי ולהפרדה ברורה. לטענת קרנית, אין הצדקה לחרוג מקביעתו המבוססת של מומחה בית המשפט, שלא נסתרה, או מההלכה הפסוקה הנוגעת לחובת הקטנת הנזק. קרנית סבורה כי אין להטיל עליה חבות בגין נזק נוסף ונפרד שנגרם בשל פיגור שיקומי והזנחה סביבתית, "כלומר, נזק נוסף ונפרד שנגרם בשל אי עמידת התביעה בחובת הקטנת הנזק הבסיסית המוטלת עליה" (סעיף 21 לסיכומים).
15. כידוע, הנכות הרפואית לנפגע נקבעת על פי הממצאים הרפואיים שנגרמו עקב התאונה, כשהם מתורגמים לאחוזים. בתביעות לפי חוק הפלת"ד, הדבר נעשה בהתבסס על מומחים מטעם בית המשפט. המומחה הרפואי המתמנה לפי חוק הפלת"ד קובע את דרגת הנכות של הנפגע ומסווגה לפי המבחנים אשר בתוספת לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה) התשט"ז-1956.
- המומחה מטעם בית המשפט קבע כי נכותו הכוללת של התובע היא בגובה 50% לפי סעיף 34(ה) לתקנות הביטוח הלאומי, בגין שילוב של פיגור שכלי קל ופיגור סביבתי שיקומי.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

16. לטעמי, השאלה האם לראות בחסר הטיפולי-שיקומי בתובע לאחר פציעתו כנכות נפרדת ועצמאית או שמא לייחס את כל הנכות הרפואית ממנה סובל התובע לתאונה עצמה היא שאלה משפטית שעל בית המשפט להכריע בה.

השאלה היא האם ההזנחה הסביבתית מהווה גורם נפרד ועצמאי בנכות הרפואית של התובע, או שמא מדובר בנכות שכולה קשורה בתאונת הדרכים וההזנחה הסביבתית היא בבחינת החמצת ההזדמנות להטיב את מצבו של התובע באמצעות טיפול מתאים.

17. מבחינה רפואית, התובע סובל מנכות נוירולוגית של 50% שכולה קשורה בפגיעת הראש שנחבל בתאונה. כפי שכתב ד"ר נאשף, מקור הפגיעה הקוגניטיבית הוא פגיעת הראש, כאשר עד לתאונה התפתחות התובע הייתה תקינה. ההזנחה השיקומית היא נלוות לפגיעת הראש. אלמלא התאונה, לתובע לא הייתה נגרמת נכות נוירולוגית עצמאית (בשיעור 20% או בשיעור אחר) רק בשל הסביבה הדלה בה הוא חי. על פי המתואר, עד לתאונה התפתחותו של התובע הייתה תקינה. יש להניח כי אלמלא התאונה הוא היה מוסיף ומתפתח בצורה תקינה ולא סובל מנכות נוירולוגית רק בשל הסביבה הדלה בה גדל.

18. גם פרופ' שטינברג רואה את ההזנחה השיקומית והסביבתית כקשורה בפגיעת הראש האורגנית של התובע בתאונה. הצורך בשיקום נעוץ כולו בפגיעת הראש ואלמלא פגיעת הראש שהובילה לפגיעה הקוגניטיבית, לא נזקק התובע לשיקום. במסגרת התשובות לשאלות הבהרה הבהיר פרופ' שטינברג כי ההזנחה השיקומית והסביבתית היא בכך שהתובע נמצא במסגרת חינוך רגילה שאינה מתאימה ליכולותיו הקוגניטיביות ואינו מקבל טיפולים רפואיים שיקומיים.

בעדותו הסביר פרופ' שטינברג מדוע הוא משייך את הפיגור השכלי של התובע לתאונה:

"אין שום דבר וודאי, אבל הסתברותית אני חושב שזה קשור לתאונה, בגלל 2 סיבות. לפי הנתונים עד התאונה ההתפתחות שלו הייתה רגילה. דבר שני, אמנם חבלת הראש בהדמיה לא העידה על חבלה מוחית ישירה אבל מדובר בחבלת ראש משמעותית, בינונית+, היה אבוד הכרה, היו חסרים נוירולוגים סמוך לתאונה, ובגיל צעיר כזה אם יש סימנים כאלה סמוך לתאונה, סביר להניח שאם יש פיגור קל או קל עד בינוני זה קשור לתאונה" (עמ' 10 שר' 4 – 9 לפרוט' מיום 26.3.2017).

פרופ' שטינברג גם עמד על חשיבות ההליך השיקומי עבור אדם הסובל מפיגור קל או מפיגור קל עד בינוני:

"אני חושב שיש פיגור עצמאי, אבל בפיגור קל ואפילו בקל עד בינוני, להליכים השיקומיים יש משמעות רבה מאוד, שאילו היה מדובר בפיגור קשה או חמור אז התהליכים השיקומיים יכולים לשפר במידה קלה את

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

המצב, לעומת זאת בפיגור קל או בפיגור קל עד בינוני יש משמעות רבה להליך השיקומי ואם הוא לא נעשה בזמן הנכון, אז הוא משליך על סך כל הנכות" (עמ' 7 שורות 10-13).

19. נמצא, כי גם לשיטתו של פרופ' שטינברג, הפיגור השכלי של התובע כולו נובע מלכתחילה מהתאונה, וההזנחה השיקומית קשורה קשר הדוק לאותו פיגור שנגרם כתוצאה מהתאונה. החסר בתהליך השיקומי מנע שיפור במצב הרפואי של התובע, מצב שנגרם כתוצאה מהתאונה. ההליך השיקומי נדרש בשל התאונה. אלמלא התאונה, ניתן לשער שהתובע לא היה זקוק לחינוך מיוחד ולא היה זקוק לטיפולים שיקומיים.

מכאן שההזנחה השיקומית והסביבתית אינה נכות נפרדת ועצמאית ממנה סובל התובע ללא קשר לתאונה. מדובר בחלק אינטגרלי מהנכות שנגרמה לתובע כתוצאה מהתאונה, חלק שניתן היה אולי להקטין לו זכה התובע להליך שיקומי ראוי.

במצב דברים זה, אני סבורה כי ההזנחה השיקומית והסביבה הדלה אינם מביאים להפחתת הנכות הרפואית של התובע בגין התאונה. מקומם של אלה הוא במסגרת הדיון בחובת הקטנת הנזק.

20. באשר לנכות הנטענת בגין הצלקת, אין בידי לקבל את טענת התובע. בקשה למינוי מומחה לא מוגשת בשלב הסיכומים ונכות בגין צלקת לא יכולה להיקבע לראשונה, בפסק הדין, מבלי שהיא נשענת על חוות דעת רפואית מתאימה ומבלי שניתנה לצדדים האפשרות למצות את סדרי הדין הקבועים בעניין מומחים.

יש להעמיד איפוא את הנכות הרפואית של התובע על 50% נכות נוירולוגית.

חובת הקטנת הנזק

21. שאלה נפרדת היא כאמור שאלת הקטנת הנזק. קרנית טוענת כי התובע לא עמד בחובת הקטנת הנזק, בכך שהטיפול הרפואי והשיקומי בתובע במסגרת הביתית הוזנח לחלוטין ולמעשה לא התקיים.

במישור העובדתי טוענת קרנית כי הובהר מתוך העדויות שמאומה לא נעשה לשיקום התובע מאז שחרורו מבית לוינשטיין ובמהלך השנים הרבות שחלפו מאז. אין בנמצא שום תיעוד המצביע על טיפול רפואי או שיקומי כלשהו שניתן לתובע מגיל חמש והלאה. ככל שהתובע שולב בכיתת חינוך מיוחד, הדבר נעשה רק בשנת 2013, בשיהוי גדול של שש שנים ממועד

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

התאונה, וגם אז הדבר לא תאם את הוראות השיקום המפורטות שניתנו בעת שחרור התובע מבית החולים והוא כלל לא היה במסגרת השיקומית שנדרשה לו במצבו. משלא הובאו ראיות עובדתיות סותרות שיש בהן כדי לשנות את חלוקת הנכות שקבע פרופ' שטינברג, בית המשפט אינו צריך להחליף את שיקול דעתו המקצועי של המומחה ולהעריך ולקבוע כעת באופן שרירותי חלוקת נכות אחרת.

22. במישור המשפטי טוענת קרנית כי אין מדובר ב"גולגולת דקה". היות התובע בן למשפחה בדואית ברוכת ילדים אינו מוביל בהכרח להזנחה סביבתית במסגרת הביתית, שהיא בלתי נמנעת. לטענת קרנית, הזנחה סביבתית ושיקומית שמשמעותה המעשית היא אי עמדת התובעים בחובת הקטנת הנזק, אינה באה בגדר "גולגולת דקה". כאשר מומחה בית המשפט יכול היה לקבוע בכלים רפואיים מקצועיים ובאופן מופרד ומדיד את שיעור הנכות הנוספת שנגרמה בשל אי הקטנת הנזק, אין לכרוך ולחייב את קרנית גם בגינה.

23. ב"כ התובע משיב לטענה זו וטוען כי במגזר הבדואי אליו משתייך התובע סובל מפער עצום בשירות הבריאותי שניתן לתושבים. החוסר באספקת שירותי רפואי באיכות וברמה הנדרש אינו צריך לעמוד לתובע לרועץ במסגרת התביעה. ב"כ התובע מוסיף וטוען כי הקביעה בדבר "הזנחה סביבתית" אינה נקייה מספקות, שכן הוצגו נתונים לפיהם התובע לא למד בכיתה רגילה. ב"כ התובעים מפנה לעדותו של מנהל בית הספר בו למד התובע, שהעיד כי התובע נקלט תחילה לכתה רגילה אך מהר מאוד גילו שאינו מתאים והוא שובץ בכיתה חינוך מיוחד המונה 12 תלמידים, המקבלים יחס אינדיווידואלי, לרבות יועצת, קלינאית תקשורת ופסיכולוג. נטען גם כי לא ניתן להאשים את התובע בכך שבשל בעיות תקציב בבית הספר הוא לא זכה למלוא הטיפול המיטבי.

24. מעיון בראיות שהובאו בפני בית המשפט מתקבל הרושם כי התובע לא קיבל טיפול שיקומי שהיה דרוש לו במצבו. התובע שוחרר מבית החולים לוינשטיין עם הוראות להמשך מעקב רפואי; השמה למסגרת גנית מיוחדת לילדים מעוכבי התפתחות; טיפול פיזיותרפיה לשיפור שליטה ובקרה בגפיים עליונות, שווי משקל דינמי, ביצוע פוקנציות גבוהות; ריפוי בעיסוק לשיפור תפקוד קוגניטיבי, גרפומוטורי, שפור עצמאות בתפקודי ADL; קלינאית תקשורת לשיפור הפקת משפטים, יכולת שליפת מילים ברמה בסיסית, רכישת מושגים בסיסיים ושיפור קצב הדיבור, עצמת הקול ואיכותו; טיפול רגשי באמצעים לא מילוליים; הדרכה וליווי רגשיים למשפחה; ציוד להעשרה קוגניטיבית; חונך לשעות אחר הצהריים; התאמת הדיור (מקלחת לרחצה בשיבה ומאחזים).

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

בחומר שהציגו התובעים, אין כל אינדיקציה לכך שיושמה ולו אחת מן ההמלצות. בתצהיר של אביו של התובע, מר ע.א., אמנם הוצהר כי בעקבות התאונה נאלץ להוציא סכומי כסף גדולים על טיפולים ועל תרופות. (סעיף 46 לתצהיר מיום 9.8.2015; ר' גם סעיף 35 לתצהיר האם, הגב' א.נ.). האב גם הצהיר כי לקח את התובע לטיפולים הרפואיים ולמעקבים. לצד זאת הצהיר האב כי "חיסרון הכיס שלנו והבעיות הכלכליות לא מאפשרות לנו לממן לו מסגרת חינוכית המתאימה למגבלותיו" (סעיף 18 לתצהיר).

הצהרות ההורים כי הוציאו סכומי כסף גדולים על טיפולים ועל תרופות לא זכו לפירוט ולא נתמכו בתיעוד כלשהו. ההורים לא הציגו שום תיעוד רפואי המעיד על מאמץ לשקם את התובע, להעניק לו טיפולים מתאימים אשר עשויים לשפר את מצבו, גם לא טיפולים אשר כלולים בסל הבריאות וניתן לכאורה לקבל במסגרת קופת החולים.

25. באשר למסגרת החינוכית, האב מסר לד"ר נאשף (ביום 31.7.2014) כי תחילה למד התובע בגן מיוחד שנסגר ואז שלחו אותו לכתה רגילה בבי"ס רגיל, שם לא קיבל עזרה בלימודים ולא שולב בכיתת חינוך מיוחד. לעומת זאת, לתיק המוצגים צורף דוח ועדת השמה ממרץ 2013 לפיו התובע ילמד משנת הלימודים תשע"ד בכתת חינוך מיוחד בבית ספר רגיל. גם במסמך מבית הספר מיום 1.9.2015 נכתב כי התובע משובץ בכיתת חינוך מיוחד. בעדותו הכחיש האב כי אמר לד"ר נאשף שהתובע לומד בכתה רגילה (עמ' 18 שר' 20 לפרוט' מיום 26.3.2017). האב גם סיפר כי לא תמיד היה בקשר עם מנהל בית הספר או עם המורים.

מר מוחמד אבו עסא, מנהל בית הספר בו למד התובע עד סוף כתה ו', העיד כי תחילה למד התובע בכתות רגילות וכשהתברר כי אינו מתאים לכתות רגילות, מבחינת הישגים והתנהלות, מכתה ג' הוא שובץ בכתת חינוך מיוחד שנמצאת במסגרת בית הספר של החינוך הרגיל (עמ' 12, שר' 27 – 31 לפרוט' מיום 26.3.2017). הוא הסביר כי מדובר בכתה בה לומדים עד 12 תלמידים, כל תלמיד מקבל יחס אינדיווידואלי, פעם בחודש מגיעה מדריכה מטעם מתי"א להדרכה ויעוץ וקלינאית תקשורת ויש פסיכולוג צמוד לכתה.

26. נמצא איפוא כי התובע למד כמה שנים בכתת חינוך מיוחד בבית ספר רגיל, וקיבל ככל הנראה טיפולים פרא-רפואיים במתכונת מצומצמת, שאינה עולה על פעם בחודש. מעבר לכך, דומה כי התובע לא קיבל טיפולים משקמים באף אחד מהתחומים בהם הוא נזקק לטיפול. אין בידי לשלול את קביעתו של פרופ' שטינברג, כי לו זכה התובע להליך שיקומי בהתאם להמלצות, נכותו הנזרולוגית הייתה נמוכה יותר, אולי עד כדי הקטנה ל- 30% נכות.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

אך בנסיבות העניין, בהיות התובע קטין אשר אינו מסוגל לדאוג בכוחות עצמו לקבלת טיפול רפואי ושיקומי ולמסגרת חינוכית הולמת, אין מקום להפחית מהפיצוי לתובע בגלל חובת הקטנת הנזק.

התובע נפגע בהיותו קטין בין ארבע ושמונה חודשים. הוא שוחרר מבית חולים לוינשטיין בהיותו בן חמש וחמישה חודשים. לא אז ולא בהמשך, התובע לא היה מסוגל לדאוג לעצמו, גם בשל גילו וגם בשל נכותו. גם סביבתו של התובע לא הייתה ערוכה, כך נראה, להעניק לו תמיכה של ממש. התובע הוא בן למשפחה מרובת ילדים – לאמו 15 ילדים, לאביו 43 ילדים. שני ההורים חסרי השכלה, אינם עובדים ומתקיימים מקצבאות מל"ל (עדות האב בעמ' 19 - 20 לפרוט').

27. שיבוץ התובע בבית הספר נעשה על פי קביעת גורמי החינוך. התובע לא יכול היה כמובן להשפיע על המסגרת החינוכית אליה שובץ, וספק אם להוריו הייתה יכולה להיות השפעה כלשהי.

מכל מקום, אין לזקוף לחובתו של התובע את העובדה שלא הופנה למסגרת תומכת יותר של חינוך מיוחד וגם לא את העדרם של טיפולים רפואיים וטיפולים משקמים. גם אם יכלו הוריו לעשות יותר למענו, ולו בקבלת טיפולים במסגרת קופת החולים, עדיין אין לזקוף לחובת הקטין את מחדלי הוריו.

במקרה שנסיבותיו דומות, פסק בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט ב' אוקון) את הדברים הבאים:

"הנתבעת נושאת בנזקים הכרוכים במצבו הפיזי המיוחד של התובע, ובאותו אופן היא אחראית גם לנזקים שמקורם בגורמים מעשיים, הנעוצים בחיי יום יום של התובע, ועליהם אין לו שליטה. כאשר נפגע קטין, מצבו הסביבתי הוא במידה רבה נתון המצוי מחוץ ליכולת השליטה שלו, והנזק הנגרם לו בשל כך נחשב לתוצאה שצמחה מטבע הדברים ובמהלך הרגיל. מבחינה זו מקבלת המבטחת את הניזוק 'כפי שהוא'. הגורמים הסביבתיים מבחינתו של הקטין הם 'מעין גולגולת דקה' (ע"א 8109/95 קרנית נ' שולמית גינת, פ"ד נב(5) 637). ועל פי אותו הגיון אין הוא יכול להתנער מאחריות בשל תנאים סביבתיים או תרבותיים שהקטין נתון בהם... אותו קו מחשבה מוביל גם למסקנה שאין לחייב את הקטין בתוצאות אי הקטנת נזק, אלא אם כן אי ההקטנה נובעת ממעשיו שלו" (ת"א (י-ם) סוארקה סעיד נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ (ניתן ביום 2.3.2003).

התוצאה היא שאין לזקוף לחובת התובע אי עמידה בחובת הקטנת הנזק.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

הפסד כושר ההשתכרות

28. בצד קביעת הנכות הרפואית, על בית המשפט לקבוע גם את הפסד כושר השתכרותו בעתיד של התובע. על בית המשפט להעריך ולקבוע את הפסד הממון שנגרם לתובע בשל כך שהתאונה, ומגבלותיו בעקבותיה, הפחיתו מכושר השתכרותו.

לטענת ב"כ התובע, התובע איבד לחלוטין את יכולתו התעסוקתית והוא לא יוכל להשתלב במעגל העבודה במשך כל חייו. ב"כ התובעים מפנה לחוות דעת המומחים, לפיהם התובע אינו מתמצא בסיטואציות, הוא זקוק לליווי והשגחה, גם בתפקודי היום יום הבסיסיים ומכאן עולה בוודאות שאינו מתאים לכל עבודה. ב"כ התובע עותר איפוא לחשב את הפיצוי לפי נכות תפקודית בשיעור 100%.

29. קרנית מבקשת להעמיד את הפיצוי בגין אובדן כושר עבודה והפסד השתכרות על 30% בלבד. לשיטתה, מעבר לכך שאין לחייבה בגין החלק הנגרם בשל הזנחה סביבתית, אין בסיס לקבוע כי התובע איבד באופן מלא ומוחלט כל כושר השתכרות. לטענת קרנית, העובדה שד"ר ברזנר העריך בחוות דעתו כי התובע לא יוכל התפרנס באופן עצמאי אינה אומרת שהתובע איבד באופן מלא ומוחלט כל כושר עבודה ולראיה המלצות ד"ר ברזנר לבצע "אבחון תעסוקתי בתום הלימודים ומציאת מסגרת תעסוקתית מוגבלת המתאימה לצרכיו". קרנית מוסיפה וטוענת כי הפגיעה של התובע היא קוגניטיבית בלבד, ומהבחינה הגופנית והמוטורית הוא אינו מוגבל. לכן לא ניתן לשלול את האפשרות לעבודה גופנית פשוטה כלשהי, במסגרת תעסוקתית מוגבלת המתאימה לצרכיו.

30. אקדים ואומר כי מצאתי להעמיד את אובדן כושר ההשתכרות של התובע על 80% מהשכר הממוצע במשק.

ברגיל, כשמדובר בקטינים, נוהגים בתי המשפט להעמיד את שיעור הפגיעה התפקודית על שיעור הנכות הרפואית (ר' ע"א 354/12 פלונית נ' אליהו חברה לביטוח בע"מ (ניתן ביום 18.7.2012); ע"א 5148/05 קוגלמס נ' לוי (ניתן ביום 20.2.2008)).

עם זאת, בהתאם לפסיקה, כאשר מדובר בפגיעות ראש, לא תמיד שיעור הנכות הרפואית משקף את שיעור הפגיעה התפקודית, ויש שהפגיעה התפקודית עולה על הנכות הרפואית. עמד על כך כב' השופט י' עמית בע"א 4919/09 עיסם עזאם נ' דנית בר (ניתן ביום 14.6.2011) בדברים הבאים:

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

"מן המפורסמות כי הנכות הרפואית אינה שקולה בהכרח לנכות התפקודית המסורה לשיקול דעתו של בית המשפט, שהוא הפוסק האחרון בנושא זה.

הערכת נכותו התפקודית של נפגע, היא מהנושאים המובהקים הנמצאים בליבת שיקול הדעת של הערכאה הדיונית. כך בדרך כלל, וכך במיוחד בנפגעי ראש, שהערכת נכותם התפקודית אינה מהדברים הקלים, והפגיעה בכושר השתכרותם אף אינה חופפת בהכרח את הנכות התפקודית במישורי החיים האחרים (להבחנה בין נכות תפקודית לבין אובדן כושר השתכרות, ראו ע"א 3049/03 ג'רוסיאן נ' רמזי, פ"ד נב (3) 792 (1995)). לכן, כאשר בנפגעי ראש עסקינן, המעין-חזקה הנוהגת לפיה שיעור הנכות הרפואית משקף גם את שיעור הפגיעה בכושר ההשתכרות (ע"א 2113/90 אדלר נ' סוכנויות דרום בע"מ (לא פורסם, 21.12.1992)), איננה חזקה (במובן חוזק), ואין מקום לקבוע מסמרות באשר ל"טווח הסטיה" מהנכות הרפואית לצורך קביעת הפגיעה בכושר ההשתכרות של נפגעי ראש. כל מקרה צריך להיבחן פרטנית לגופו, על פי כלל הנסיבות וחומר הראיות המובא בפני בית המשפט (למכלול הנסיבות הנדרשות לקביעת הנכות התפקודית, ראו, לדוגמה, ע"א 4302/08 שלמייב נ' בדארנה (לא פורסם, 25.7.2010) בפסקה 8 לפסק דינה של כב' השופטת פרוקצ'יה).

באותה פרשה, הועמדה הנכות התפקודית על 60%, הגם שהנכות הרפואית עמדה על 30%.

31. גם המקרה שלפניי נמנה על אותם מקרים בהם פגיעת הראש ממנה סובל התובעגרמה לפגיעה תפקודית גדולה יותר משיעור הנכות הרפואית, וכפועל יוצא מכך לגריעה משמעותית ביותר מכושר ההשתכרות שלו. החומר הפרוש לפניי מלמד על מצב תפקודי ירוד מאוד של התובע, מצב שאינו צפוי להשתפר באופן משמעותי בעתיד. לתובע נגרמה חבלת ראש קשה בהיותו בן ארבע ותשעה חודשים. הוא טופל ביחידה לטיפול נמרץ בסורוקה כחודש ימים והועבר לטיפול שיקומי בבית חולים לוינסטיין שם היה מאושפז כשבעה חודשים. על פי מכתב השחרור, בשחרורו היה עם קשיים קוגניטיביים, תפקוד ברמה של פיגור קל בינוני, IQ של 56, קשיים בתחומי השפה והדיבור, קשיי קשב, קשיים ביצועיים וקשיים בלמידה.

32. פרופ' שטינברג בדק את התובע ביום 2.7.2014 בהיותו כבן 12. פרופ' שטינברג ציין בחוות דעתו כי חבלת הראש שסבל התובע בתאונת הדרכים הייתה בינונית עם שינוי במצב ההכרה, שבר בעצם גולגולתית עורפית משמאל והבדלי צד בבדיקה נוירולוגית.

ד"ר נאשף ערך לתובע הערכה נוירופסיכולוגית. מתוך בדיקה ותצפית על התובע קבע ד"ר נאשף את הממצאים הבאים:

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

1 "ט' הוא ילד הנראה כפי גילו, לבוש בהתאם, אך רזה. הוא יוצר קשר עין,
2 אבל הוא מצומצם ודל מאוד בתקשורת המילולית. מדי פעם צוחק ומחייך,
3 ועסוק באופן רוטיני במשחק בסיסי עם קוביות שנמצאות על השולחן. הוא
4 מדבר בקול נמוך מאוד, לאתמיד ברור ומובן, ודיבורו מורכב ממילים בודדות
5 או משפטים קצרים וקונקרטיים מאוד. רמת התגובתיות נמוכה ביותר,
6 ולעיתים דיבורו לא מובן. הוא זקוק לדיבור רבוחזרות רבות, ולרוב הוא מגיב
7 בלא יודע, ולכן החומר האבחוני מצומצם ביותר.
8 תפקודו הקוגניטיבי מצביע על פיגור קל בכל תחומי התפקוד. תפקודו
9 הקוגניטיבי ודפוסי ההתנהגות שלו מצביעים על פגיעה אורגנית המלווה
10 בהזנחה קשה בשיקומו ובסביבה דלה ומצומצמת ביותר.
11 הוא לא רכש כלל התנסויות למידה, אינו מגלה מוטיבציה או ענין בחומרים
12 בסביבתו, מתעייף, מרגיש משועמם ומבקש לסיים. גישתו הכללית היא
13 ראשונית באופן קיצוני ולא מלווה בהשקעה ועניין. אין הבחנה כלל בין עיקר
14 לטפל, ואין רכישה בסיסית של מיומנויות היסוד של קריאה וכתיבה. אין
15 ביטוי לרכישה של מושגי יסוד בסיסים. ההבנה הכמותית היא ברמה
16 נמוכה ביותר. אין יכולת לזהות מספרים או אותיות. אי דומיננטיות בעבודה
17 עם הידיים, כמו כן ההתמצאות, הארגון והתפיסה המרחבית נמוכים
18 ביותר.
19 הוא מבין הוראות פשוטות ובסיסיות, מזהה חפצים ומזהה חלק מהצבעים.
20 ההבעה המילולית שלו מורכבת ממילים בודדות ומשפטים קונקרטיים...
21 מבחינה רגשית הרושם הוא של ילד מצומצם ודל. בהתנהגותו יש אפיונים
22 של ילד ראשוני ולא מפותח מבחינה רגשית".
23
24

25 33. המומחה השיקומי, ד"ר עמיחי ברזנר, בדק את התובע כשהיה בן 15 ושוחח עם אביו. וכך
26 מתוארת הבדיקה:

27 "בבדיקתו התרשמתי מנער קטן לגילו. ביישן מאוד (הרבה להסמיק
28 כשפניתי אליו). כמעט לא דבר בזמן הפגישה. לא נראה שממש הבין את
29 הסיטואציה. אין סימנים נוירולוגיים בולטים, אך כשהתבקש לבצע מטלות
30 מוטוריות כמו הליכת עקב-אגודל, קפיצה על גל אחת או על שתי הרגליים
31 וכן 'מניית אצבעות' הראה מסורבלות מוטורית משמעותית והתקשה מאוד
32 בביצוע המטלות, התבלבל בין הרגליים, לא הצליח לקפוץ על אחת הרגליים
33 וכיוב'. התמונה הקלינית תואמת את תאורו של ד"ר נשאף בדבר דלות רבה
34 ויכולת קוגניטיבית נמוכה".
35

36 ד"ר ברזנר פירט בחוות דעתו את הצרכים של התובע, כדלקמן:

- 37
- 38 - אבחון משרד הרווחה. נקבע כי על סמך המסמכים הקיימים יש צורך באבחון מלא ומקיף
 - 39 ע"י ועדת אבחון על מנת להכיר בתובע כנער עם מוגבלות שכלית התפתחותית נרכשת
 - 40 ולספק בעבורו שירותים הנדרשים למצבו.
 - 41 - חינוך. המומחה קבע כי על התובע ללמוד במערכת החינוך המיוחד עד גיל 21 שנים עם
 - 42 השקעה רבה, לאור החסך הרב בתחומי תפקוד, בתחומי היכולת החברתית וכן בתחומי
 - 43 ידע הנדרשים להתפתחותו. נקע כי יש צורך בהסעה עם ליווי מתאים.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

- 1 - סיוע. המומחה קבע כי התובע במצבו נדרש לסיוע בתחומי תפקודי היום יום הגבוהים
- 2 (IADL) קרי ניהול משק בית, ניהול סדר יום, קניות, עיסוק בכסף, שמירה על ניקיון
- 3 הבית וכיוצא. בנוסף הוא זקוק לליווי ולפעמים להשגחה לכל מעשיו ובתפקודי היום יום
- 4 הבסיסיים יש לפקח שיבצע את הפעולות השונות מדי יום כנדרש.
- 5 - מגורים. נקבע כי התובע זקוק למגורים במסגרת משפחתו עם ליווי מתאים. הוא אינו
- 6 זקוק להתאמת תנאי הדיור ואפשר לשקול מסגרת דיור בקהילה, תחת השגחה וליווי
- 7 מתאימים.
- 8 - מערכת המשך. המומחה העריך כי לאחר סיום בית הספר יהא על התובע לעבור אבחון
- 9 תעסוקתי ולמצוא מקומות במסגרת תעסוקתית מוגבלת תחת השגחה והדרכה או
- 10 במסגרת יומית הנותנת מענה לצרכים החברתיים, החינוכיים והטיפוליים שלו. המומחה
- 11 העריך שאין ביכולתו של התובע להתפרנס עצמאית כלל.
- 12 - ניידות. המומחה קבע כי התובע אינו כשיר לנהיגה ויש להסיעו או ללוותו בנסיעה
- 13 בתחבורה ציבורית.
- 14 - פעילות גופנית. המומחה קבע כי לאור תפקודו המוטורי הלקוי כדאי לשלב את התובע
- 15 בפעילות גופנית במסגרת מתאימה הנותנת אפשרות לפעילות גופנית תחת הדרכה בלעדי
- 16 מוגבלות שכלית התפתחותית.
- 17 - אפטרופסות. המומחה קבע כי יש צורך במינוי אפטרופוס לענייני גוף ורכוש.
- 18 (יוער כי קביעה זו עולה בקנה אחד עם תסקיר פקיד הסעד במועצה המקומית תל שבע
- 19 מיום 11.12.2019).
- 20
- 21 34. קביעותיו של ד"ר ברזנר על כך שהתובע לא יוכל להתפרנס עצמאית ויידרש למסגרת
- 22 תעסוקתית מוגבלת תחת השגחה והדרכה או למסגרת יומית טיפולית מותאמת לצרכיו, לא
- 23 נסתרו. ד"ר ברזנר לא נחקר על חוות דעתו, וקרנית לא הפריכה בשום דרך את קביעותיו.
- 24 קביעותיו עולות בקנה אחד עם עדויות הוריו של התובע, כפי שתיארו את מצבו בתצהיריהם.
- 25 ההורים לא נחקרו על חלקים אלה של התצהירים ודבריהם לא נסתרו. על פי חוות הדעת של
- 26 ד"ר ברזנר, התובע הראה מסורבלות בביצוע מטלות מוטוריות ויכולת קוגניטיבית נמוכה.
- 27 משכך, ספק רב אם יצליח להשתלב בשוק החופשי בעבודה כלשהי, גם בעבודה גופנית פשוטה.
- 28
- 29 דברים אלה מובילים למסקנה כי במקרה שלפניי, הנכות הרפואית אינה משקפת את הנכות
- 30 התפקודית והפגיעה בכושר ההשתכרות. בשונה ממקרים אחרים, כאן אין יסוד להניח כי בשל
- 31 גילו הצעיר של הנפגע, יצליח להסתגל ולהתאים עצמו לעבודה שהוא מסוגל לעשות במומו.
- 32 (ראו למשל ע"א 5826/90 סטילוגלו נ' שמש (ניתן ביום 21.7.1994); ע"א 5148/05 קוגלמס נ'
- 33 לוי (ניתן ביום 20.2.2008), פסקה 7 לפסק הדין של המשנה לנשיאה השופט ריבלין).
- 34

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

- הפגיעה התפקודית אצל התובע היא כמעט מלאה. יחד עם זאת, בקביעת היקף הפגיעה בכושר ההשתכרות של התובע, יש ליתן משקל מסוים לאפשרות של השתלבות בעבודה מוגנת, עבודה שבצידה שכר מסוים, אם כי נמוך משמעותית משכר מינימום (ראו תקנות שכר מינימום) (שכר מותאם לעובד עם מוגבלות בעל יכולת עבודה מופחתת) תשס"ב-2002).
35. באשר לבסיסי השכר, כפי שנקבע בהלכה הפסוקה, כאשר מדובר בנפגעים קטינים שטרם החלו בכתיבת סיפור חייהם, השכר הממוצע במשק הוא הבסיס לקביעת הפיצוי (ע"א 10064/02 מגדל חברה לביטוח נ' רים אבו חנא, פסקה 34, 46 פ"ד ס (3) 13 (2005)). סתירת החזקה האמורה אפשרית "רק באותם מקרים שבהם הוכחו במשפט נתונים עובדתיים חריגים המתייחסים לנפגע עצמו והמוציאים אותו מגדר הנחת העבודה המשמשת ברגיל לפיצוי ניזוקים קטינים" (ע"א 9980/06 עזבון המנוח מיכאל אטינגר ז"ל נ' מיכל פפן (ניתן ביום 22.3.2009); ע"א 3751/17 המאגר הישראלי לביטוח רכב (הפול) נ' פלוני (ניתן ביום 8.8.2019) פסקה 9 לפסק דינו של כב' השופט י' עמית).
- במקרה דנן, לא הונחו ראיות קונקרטיות לכך שפוטנציאל ההשתכרות של התובע עובר לתאונה היה נמוך או גבוה מהשכר הממוצע במשק.
- במצב דברים זה, בשים לב לאפשרות ההשתלבות בעבודה מוגנת, אני מוצאת להעמיד את הפגיעה בכושר ההשתכרות של התובע על 80% מהשכר הממוצע במשק.
36. יוער כי קרנית בסיכומים, אינה כופרת בשכר הממוצע במשק כבסיס לחישוב, אך היא מבקשת לערוך את תחשיב אבדן כושר ההשתכרות על 80% מהשכר הממוצע במשק, בגין הזנחה סביבתית, ומתוכו לפסוק לתובע 30%. לכך בוודאי אין הצדקה, אפילו היה מקום להתחשב בהזנחה סביבתית, שכן מדובר בהפחתה כפולה – פעם אחת בקביעת אחוזי הנכות התפקודית ופעם שניה בקביעת בסיס השכר. על פי דרכה של קרנית, התובע מקבל למעשה רק 24% מהשכר הממוצע במשק (30% * 80%) דבר שאינו מוצדק לא עובדתית ולא מתמטית.
- היוון**
37. בנוגע להיוון יצוין כי בסיכומים, שהוגשו לפני שניתן פסק הדין בע"א 3751/17 פלוני נ' המאגר הישראלי לביטוח רכב (הפול) בע"מ, נחלקו הצדדים בנוגע לשיעור ריבית ההיוון. לשיטת התובע מקדם ההיוון העדכני הורד מ-3% ל-2% מכוח שינוי שיעור ההיוון הקבוע בתקנות הביטוח הלאומי (היוון), תשלח-1978 (שינוי מיום 1.10.2017) ולכן יש לבצע את החישוב על בסיס מקדם של 2%. קרנית טענה מנגד כי מקדם ההיוון העדכני נותר 3%.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

כיום, משניתן פסק הדין בע"א 3751/17, אין עוד מחלוקת כי שיעור ההיוון של הסכומים המגיעים לניזוק יוסיף להיות 3%.

38. סך כל אבדן ההשתכרות לעתיד הוא 2,164,234 ₪ (הפסד חודשי בסך 7,945 ₪ כפול מקדם היוון מגיל 21 עד גיל 67 כפול מקדם היוון מקדים מגיל 21 להיום).

הפסד פנסיה

39. באשר להפסד הפנסיה, שני הצדדים מסכימים כי תחשיב הפיצוי הוא 12.5% מהפיצוי בגין הפסד כושר השתכרות.
משמע, הפסד הפנסיה עומד על 270,529.32 ₪.

כאב וסבל

40. הפיצוי בגין כאב וסבל, לפי נכות בשיעור 50% ו- 242 ימי אשפוז, עומד על 209,080 ש"ח.

עזרת הזולת

41. לטענת התובע, מחוות דעתו של ד"ר ברזנר עולה כי הוא זקוק לעזרת הזולת במשך 24 שעות ביממה. התובע טוען כי יש להקיש ממקרה זה למקרים שבהם נקבע פיצוי לנכים קשים, ובפרט מסתמך התובע על ע"א 3375/99 אריה אקסלרד נ' צור שמיר חברה לביטוח בע"מ (ניתן ביום 5.9.2000, להלן: "הלכת אקסלרד"). לטענת ב"כ התובע, הדמיון להלכת אקסלרד נעוץ בכך שהתובע אינו מתמצא בזמן ובמקום ויש צורך במי שידע על מעשיו בכל זמן נתון. בהתאם להלכת אקסלרד, טוען התובע כי יש להעמיד את הפיצוי בסך של 12,000 ₪ לחודש לעתיד ובסך הכל 3,555,024 ₪ עד תום תוחלת חייו של התובע.

בנוגע לפיצוי בגין עזרת הזולת לעבר, טוען ב"כ התובע כי בני המשפחה נרתמו לסייע לתובע ולסעוד אותו הן בתקפות האשפוז והן לאחריה. ב"כ התובע מבקש להעמיד את הפיצוי בגין עזרת הזולת לעבר בסך של 6,000 ₪ לחודש ובסך הכל 852,000 ₪ בעבור 142 חודשים.

42. לשיטת קרנית, אין מקום להסתמך על הלכת אקסלרד בשל השוני בטיב ומורכבות הפגיעה בין שני המקרים. קרנית טוענת כי לתובע יש פגיעה קוגניטיבית, כאשר מבחינה גופנית ומוטורית התובע אינו מוגבל כלל ויכול להתנהל באופן עצמאי בחיי היום יום ואינו נזקק לעזרה או ליווי צמוד.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

קרנית מוסיפה כי מאז התאונה עברו כ-12 שנים, והמשפחה לא הציגה אסמכתאות המעידות על היערכות המשפחה בשנים אלה ועל הוצאות כספיות שנגרמו לה בגין התאונה. קרנית מוסיפה כי על פי הערכת המל"ל שנעשתה לתובע ביום 21.10.2015 עולה כי בכל הנוגע לתפקוד הגופני, התובע עצמאי ואינו סובל ממגבלה של ממש. קרנית מציינת כי גם בהערכת שיעור הפיצוי בגין עזרת הזולת, יש להתחשב בחלוקה שערך פרופ' שטינברג, כאשר חלק יחסי מהעזרה הנדרשת נובע מההזנחה הסביבתית.

לשיטת קרנית, את שווי עזרת בני המשפחה במהלך תקופת האשפוז יש להעמיד על סך של 1,500 ₪ בחודש ובסך הכל 12,000 ₪ בעבור 8 חודשי אשפוז; ואת שווי העזרה לעתיד יש להעמיד על סך של 500 ₪ לחודש כולל אפטרופסות ובסך הכל 165,858 ₪ עד תום תוחלת חייו של התובע. לשיטת קרנית, עד כה לא נגרמו למשפחתו של התובע הוצאות בגין סיוע וגם בשנים הקרובות לא צפויה העסקת עזרה כלשהי.

43. אין ספק כי בשל נכותו ומגבלותיו הקוגניטיביות, התובע יזקק לעזרה של צד שלישי. יחד עם זאת, עניינו שונה בתכלית מהמקרה שנדון בהלכת אקסלרד והדרישה שהעמיד ב"כ התובע מופרזת.

ד"ר ברזנר מצא כי התובע נדרש לסיוע בתחומי תפקודי היום יום הגבוהים – ניהול משק הבית, ניהול סדר יום, קניות, עיסוק בכסף, שמירה על ניקיון הבית וכדומה. כן מצא ד"ר ברזנר כי התובע זקוק לליווי ולפעמים להשגחה על כל מעשיו. בנוגע לתפקודי היום יום הבסיסיים, מצא ד"ר ברזנר כי ניתן להסתפק בגורם שיפקח על כך שמבצע את הפעולות השונות מידי יום כנדרש.

מבחינת מגורים, קבע ד"ר ברזנר כי התובע זקוק למגורים במסגרת משפחתו עם ליווי מתאים ואין צורך בהתאמת תנאי הדיור. כן מצא ד"ר ברזנר כי ניתן לשקול אפשרות של מסגרת דיור בקהילה בהתאם למקובל בתרבות בה הוא חי, תחת השגחה וליווי מתאימים.

בעניין עזרת הזולת, יש להפריד בין שלוש תקופות: תקופת האשפוז; תקופת העבר ותקופת העתיד.

עזרת הזולת לתקופת האשפוז

44. לגבי תקופת האשפוז, מדובר על אשפוז בבית החולים סורוקה ולאחר מכן בבית לוינשטיין, ובסך הכל כ-8 חודשי אשפוז.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

אביו של התובע הצהיר כי בתקופת אשפוזו של התובע, דאג שבכל יום יהיה איתו מישהו מבני המשפחה, כשהוא מממן את הוצאות הנסיעות, אוכל ושתייה. מר א' הצהיר כי לא שמר על קבלות אך לשיטתו החומר הרפואי שבתיק מעיד על ההוצאות הכבדות (ס' 46-48 לתצהיר). גם בעדותו בבית המשפט (ביום 26.3.2017) העיד האב כי לא שמר אישורים או קבלות על טיפולים במהלך עשר השנים שחלפו (עמ' 19 לפרוט', שורות 10-14). מר אל עסאם העיד כי בתקופה שהתובע היה מאושפז בבי"ח לוינסטיין, היה מגיע אל התובע פעם בשבוע (עמ' 20 שורה 32), אמו נסעה לבקרו מבלי להישאר לישון שם ואחיו היה שם כל הזמן (עמ' 21 שורות 1-3).

אמו של התובע העידה כי נסעה לבקר את בנה כל שבוע (עמ' 22 לפרוט' שורות 32-33). גם היא ציינה כי הם לא שמרו תיעוד רפואי, על אף שהיה לה עורך דין שאמר לה לשמור את המסמכים (עמ' 23 לפרוט' שורות 21-24).

ב"כ התובע צרף לתיק המוצגים (הוגש ביום 5.1.2016) קבלות בעבור תשלום על דלק, אוטובוסים ורכבות משנת 2007.

45. התיעוד מבתי החולים מלמד כי נוכחות ההורים עם התובע במהלך האשפוז הייתה דלה. לפי דוח סיכום מחלה מבית לוינסטיין **"עם הילד שוהה אח בוגר שהוא מאם אחרת ואינו מכיר אותו טוב"**.

במסמך **"הערכה לשיקום"** בבית חולים סורוקה מיום 13.6.07 נכתב כי **"הערכה נעשתה בליווי אחיו בן 13, ההורים לא נוכחים"**. גם הרישומים של העובדת הסוציאלית בבית החולים סורוקה מלמדים על כך שלא תמיד היה התובע מלווה בבן משפחה בוגר בזמן האשפוז וכי רוב הזמן היה התובע עם אח בן 13. האם הייתה מטפלת אותה עת בתינוק בן שנה. במסמך הסיכום מבית לוינסטיין (מיום 22.1.2008), בחלק האבחון ההתפתחותי, נכתב כי: **"ניכר כי ט' מבולבל ביחס למצבו, נשרך אחרי המטפלים לטיפולים השונים ללא הימצאותה של דמות משמעותית לצידו שתכוון, תדאג ותרגיע (יש לציין כי ט' מאושפז בבה"ח ללא דמויות ההתקשרות שלו, נמצא רק עם אחד האחים)"**.

46. הורי התובע לא הביאו ראיות לכך שבני המשפחה ביקרו את התובע מידי יום ושיטפלו בו באופן צמוד במהלך האשפוז. הורי התובע לא טענו כי סדר יומם השתנה מאז התאונה ובעקבות האשפוז, ולא טענו כי כל זמנם הוקדש לטיפול בתובע. כפי שהצהיר אביו של התובע, הוא והאם אינם עובדים (עמ' 19 לפרוט' שורות 23-26), ולא נטען כי עבדו בתקופה שבה התובע היה מאושפז. מכאן שלא נגרמה להם ירידה בהכנסות בשל היעדרות מעבודה. מכל האמור

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

נראה כי בני משפחתו של התובע, ביקרו אותו בזמן שהותו באשפוז, אך לא שהו ליד מיטתו
ברציפות, לא סעדו אותו, ולא טיפלו בו באופן אינטנסיבי.

במצב דברים זה, אני מוצאת להעמיד את הפיצוי על עזרת צד ג' בתקופת האשפוז בסך גלובלי
(בערכי היום) של 20,000 ₪.

עזרת הזולת לעבר לאחר תקופת האשפוז

47. באשר לתקופה שלאחר האשפוז, לא הובאו ראיות להיקף הסיוע לו נזקק התובע. כפי שפורט
לעיל, משפחתו של התובע לא פעלה להעמיד לתובע טיפולים משקמים, ומעבר לטיפול
המצומצם שקיבל במסגרת מערכת החינוך (ככל הנראה ללא מעורבות משמעותית של
ההורים), דומה כי הוא לא זכה לטיפולים שהיו דרושים לו לשם שיקומו. לא הוכח גם כי
נשכרו שירותים בשכר לטפל בתובע. לא מצאתי להסתפק בהצהרות הורי התובע כי במשך
השנים החולפות מאז התאונה לקחו את התובע לטיפולים רבים, ללא המצאת אסמכתאות
לכך. כל הטיפולים הרפואיים כיום מתועדים במערכות הממוחשבות של קופות החולים, בתי
החולים ובית הספר, והורי התובע יכלו לשחזר אותם ללא קושי ממשי.

יחד עם זאת, ניתן להניח כי בשל מצבו של התובע, הוא נדרש לתמיכה וסיוע מבני משפחתו,
בהיקף החורג מעזרה רגילה שמעניקים בני משפחה לקטין בגילו (ר' למשל רע"א 6680/08
מדינת ישראל – משרד הבריאות נ' סלים סעיד) (ניתן ביום 6.2.2012, פסקה 33 לפסק דינה של
כב' השופטת ארבל).

משכך, אני מעמידה את הפיצוי על עזרת צד ג' לעבר, מתום האשפוז עד היום, בסך גלובלי
(בערכי היום) של 120,000 ₪.

עזרת הזולת לעתיד

48. על פי חוות דעתו של ד"ר ברזנר, התובע במצבו יידרש לסיוע בתפקודי היום יום הגבוהים
(IADL) קרי ניהול משק בית, ניהול סדר יום, קניות, עיסוק בכסף, שמירה על ניקיון הבית
וכיוצא'. בנוסף הוא זקוק לליווי ולפעמים להשגחה לכל מעשיו ובתפקודי היום יום הבסיסיים
יש לפקח שיבצע את הפעולות השונות מדי יום כנדרש. מחוות דעתו עולה כי התובע לא יוכל
להתגורר לבדו והוא יהא זקוק למגורים במסגרת משפחתו תחת השגחה וליווי מתאים.
מחוות דעתו של ד"ר ברזנר גם עולה כי התובע לא יוכל להשתמש באופן עצמאי בתחבורה
ציבורית ויזדקק להסעה או לליווי בנסיעה בתחבורה ציבורית.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

יצוין כי על פי אבחון מטעם המוסד לביטוח לאומי מיום 21.10.2015, בו נדחתה בקשתו של התובע לגמלת "ילד נכה", נמצא כי התובע לא זקוק לנוכחות מתמדת ולהשגחה קבועה, וזקוק לסיוע קל בכל הקשור להלבשה, הפשטה ורחצה.

היום התובע כמעט בן 18. אין לפניי נתונים באיזו מסגרת חינוכית הוא לומד מאז סיים את בית הספר היסודי ולא ברור אם הוא שוהה במסגרת מותאמת של חינוך מיוחד, בה הוא אמור ללמוד עד גיל 21.

אין גם בהירות לגבי השאלה מי מבני משפחתו מטפל בו כיום. התובע משתייך, כאמור, למשפחה מרובת ילדים (43 ילדים משלוש נשים, נכון ליום חקירת אבי התובע – 26.3.2017). על פי עדותו של האב, הוא והאם מטפלים בתובע, ובנוסף אחיו של התובע לוקחים אותו לבית הספר, וכך גם עולה מעדותה של האם (עמ' 24 לפרוט' שורות 1-2).

49. כאמור, אינני סבורה כי ניתן להתבסס על הלכת אקסלרד בקביעת היקף הפיצוי. הלכת אקסלרד עסקה בנכה בשיעור 100%, משותק בארבע גפיים, ללא שליטה על סוגריו, הנזקק לעזרת הזולת בכל הפעולות החיוניות היומיומיות – רחצה, היגיינה אישית, הלבשה, העברות, שינויי תנוחה והאכלה. בהלכת אקסלרד נקבע סכום הפיצוי על בסיס הוצאות הנגרמות בשל העסקת עובד זר. מצבו של התובע שונה. הוא אינו נדרש לסיוע כה אינטנסיבי, וודאי לא לטיפול סיעודי, לא מועסק עובד זר לטפל בו, ולא נטען כי יש כוונה עתידית להעסיק עובד זר או להעביר את התובע למוסד. בתפקודי היום יום הבסיסיים, זקוק התובע לפיקוח בלבד. מתוך שהובא לפני מתקבל הרושם כי בכוונת משפחתו של התובע להוסיף ולסייע לתובע במסגרת המשפחתית.

בהעדר ראיות אודות היקף הסיוע שלו נזקק התובע ובשל קושי לערוך כימות מדויק של היקף העזרה והפיקוח להם יזדקק התובע, אני מוצאת לקבוע את הפיצוי לעתיד על דרך האומדנה ולהעמיד אותו על סכום גלובלי של 400,000 ₪.

ניידות

50. ד"ר ברזנר קבע כי התובע אינו כשיר לנהיגה ויש להסיעו או ללוותו בנסיעה בתחבורה ציבורית. לשיטת התובע, יש להעמיד את בסיס החישוב בסך של 2,000 ₪ בחודש הוצאות ניידות, לעבר ולעתיד, עד תום תוחלת חייו התובע, ובסך הכל בסך של 876,504 ₪.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

לשיטת קרנית, יש לקבוע סכום גלובלי בגין הוצאות רפואיות, נסיעות מוגברות וצורכי שיקום
בסך של 45,000 ₪.

51. גם בעניין הניידות, לא נפרשה תשתית עובדתית המצדיקה את הדרישות של ב"כ התובע.
התובע אינו זקוק להתאמת רכב ייחודי, והוא יכול להתנייד בתחבורה ציבורית באמצעות
ליווי. כעולה מחקירתו של אביו של התובע, הוא החזיק ברכב במועד התאונה, ולאחר מכן נהג
ברכב של הבן שלו. לכן ניתן להניח כי אביו של התובע או מי מבני משפחתו מחזיקים ברכב בו
יוכלו להסיע את התובע. גם אם בני משפחתו של התובע לא יחזיקו ברכב, הם יכולים להתנייד
יחד עם התובע בתחבורה ציבורית. בקביעת הוצאות הניידות יש לזכור כי גם אלמלא התאונה
היה התובע נדרש להוצאות ניידות, כך שיש להעריך רק את ההוצאות העודפות שנגרמו בשל
התאונה.

אשר על כן, אני מעמידה את הפיצוי בגין הוצאות ניידות לעבר ולעתיד, בסך גלובלי (משוערך
להיום) של 150,000 ₪.

טיפולים

52. ב"כ התובע בסיכומיו העריך את הפיצוי החודשי בגין ראש נזק זה, עד לתום תוחלת חייו של
התובע, בסך של 1,500 ₪ לחודש ובסך הכל 657,378 ₪, לעבר ולעתיד.

כאמור, על אף שהעידו הורי התובע בחקירתם, כי לקחו את התובע לטיפולים רפואיים רבים
במהלך 10 השנים האחרונות, לא הביאו לכך כל תיעוד רפואי. התובע והוריו לא ציינו איזה
"פעילות גופנית" מבצע התובע, כזו שייחודית למצבו או בכלל, והם ככל הנראה מסתמכים
על המלצתו של ד"ר ברזנר כי יש לשלב את התובע בפעילות גופנית מתאימה הנותנת אפשרות
לפעילות גופנית תחת הדרכה לבעלי מוגבלות שכלית התפתחותית, פעילות בבריכה, פעילות
בחדר כושר וכדומה. לא הוצגו בפניי כל אסמכתאות לכך שהתובע השתלב במסגרת כזו או
שיש כוונה לשלבו במסגרת כזו.

מסקנה דומה מתקבלת גם בקשר למסגרות טיפוליות וחינוכיות המתאימות לתובע, בהמשך
להמלצתו של ד"ר ברזנר בחוות דעתו. כאמור, לא הוצגה כל אסמכתא למעט מתקופת
האשפוז בבית לוינשטיין. יצוין כי גם אם בעתיד יפנה התובע לטיפולים רפואיים, חלק
מהטיפול וודאי כלולים בסל הבריאות ומסובסדים על ידי קופת החולים.

אשר על כן, אין לקבוע פיצוי נפרד בגין פעילות גופנית ומסגרות טיפוליות וחינוכיות לעבר.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

53. לגבי העתיד, אכן ראוי שהאחראים על התובע – קרי הוריו ואחיו שמונה כאפוטרופוס נוסף – ידאגו לכך שהתובע יקבל טיפולים משקמים, בכל התחומים עליהם הומלץ, ובכלל זה פיזיותרפיה, ריפוי בעיסוק, ריפוי בדיבור, טיפול רגשי, הדרכה למשפחה, חונך ופעילות גופנית מותאמת למוגבלותו.

על מנת להבטיח כי כספי הפיצויים בראש נזק זה אכן יוקדשו למימון הטיפולים, אני סבורה כי לצד קביעת גובה הפיצוי יש לקבוע מנגנון פיקוח הדוק ורציף, מעבר לפיקוח המתחייב ביחס לשימוש בכלל כספי התובע. פיקוח זה צריך להתבצע במסגרת הליך האפוטרופוסות המתנהל בבית הדין השרעי.

את הסכום החודשי הייעודי עבור טיפולים אני מוצאת להעמיד על 1,200 ₪ לחודש, ובלבד שכספים אלה ישמשו אך ורק לתשלום ישיר לגורמים הטיפוליים, תוך פיקוח הדוק של בית הדין השרעי. מובהר גם כי על האפוטרופוסים למצות את הזכאות של התובע לטיפולים רפואיים ופרא-רפואיים לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, מקופת החולים.

הפיצוי הכולל לעתיד עבור טיפולים (מהוון) עומד על 411,257 ₪.

ניכויים

54. קרנית ציינה בסיכומיה כי בגין הפיצוי שייפסק לתובע יש לנכות סך של 20,806 ₪ בגין תשלום תכופ ששולם בחודש 2/2008; וסך של 29,196 ₪ בגין קצבאות "ילד נכה" שקיבל התובע מ-05/2007 ועד 12/2007 בשיעור של 100%, ומ-1/2008 ועד 2/2009 בשיעור של 30%.

התובע לא חלק על גובה הניכויים האמורים.

הקפאת פיצוי בידי קרנית

55. כיום, בטרם הגיע התובע לגיל 18, הוא אינו מקבל קצבה מהמוסד לביטוח לאומי.

קרנית טוענת בסיכומיה כי לנוכח הנכות הכוללת של התובע, מוטלת עליו החובה לפנות למיצוי זכויותיו במל"ל כבגיר (בתביעה לנכות כללית, שר"ם וניידות). לטענתה, כיוון שלא ברור כעת מה יהא שיעור התקבולים שיקבל התובע כבגיר מהמל"ל, על מנת למנוע פיצוי יתר

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

לתובע והעמדת הנתבעת בסיכון כפול לנוכח דרישת שיבוב צפויה מאת המל"ל, יש להקפיד
חלק מסכום הפיצוי.

קרנית צירפה לסיכומיה חוות דעת אקטוארית (מיום 31.10.2018) של היוון קצבאות שעשוי
המוסד לביטוח לאומי לשלם בגין נכותו של התובע, בהגיעו לגיל 18 ו-3 חודשים.
לטענת קרנית, יש להסתמך על החלופה לפיה ההיוון מחושב לפי 100% קצבת נכות מלאה,
שעשויה להסתכם בסך של 853,098 ₪; היוון קצבת שר"ם בשיעור של 112% עשויה להסתכם
בסך של 875,243 ₪ והיוון קצבת ניידות בחלופה הנמוכה ביותר עשויה להסתכם בסך של
455,201 ₪. ההיוון בחוות הדעת האקטוארית נעשה לפי ריבית הון של 3%.
סך הקצבאות (הרעיוניות) המהוון עומד על 2,183,542 ₪.

נוכח עמדת קרנית כי יש ליחס חלק מהנכות להזנחה שיקומית והסביבתית, טוענת קרנית
בהגינותה כי הניכוי צריך להיות גם הוא בשיעור יחסי של 60%, כך שהסכום המוקפא יהיה
1,310,125 ₪.
לחלופין טוענת קרנית, למען הזהירות, כי ככל שתיוחס לתאונה מלוא הנכות, אזי יש להקפיד
את מלוא תקבולי המל"ל האפשריים.

התובע לא התייחס בטענותיו לסוגיה של הקפאת חלק מהפיצוי בגין קצבאות עתידיות.

56. משלא חלק ב"כ התובע על החישובים האקטואריים של קרנית, אני מוצאת לאמץ חישובים
אלה לקביעת סכום ההקפאה.
משקבעתי כי יש ליחס את מלוא נכותו של התובע לתאונה, סכום ההקפאה צריך לעמוד על
מלוא הקצבאות הפוטנציאליות, וזאת עד לאחר שיתבררו זכויותיו של התובע והסכום
שיאושרו לו ע"י המל"ל, לאחר גיל 18.

סכום ההקפאה יעמוד איפוא על 2,183,542 ₪.
הסכום יעוכב לעת עתה תחת ידיה של קרנית, עד שהתובע (באמצעות האפוטרופוסים) ימצא
את זכויותיו במל"ל לאחר הגיעו לגיל 18.

פסק דין בהעדר הגנה כנגד צד ג'

57. הנתבע 1 וצד ג' הוא הנהג הפוגע בתאונת הדרכים. הנהג לא התגונן כנגד התביעה או כנגד
הודעת צד ג' שנשלחה אליו מאת קרנית. הנהג לא התייצב לדיונים על אף מספר זימונים וצווי
הבאה שנשלחו אליו.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

קרנית הגישה לתיק בית המשפט אישור מסירה של כתב ההגנה וההודעה לצד ג' (נספח ח' לתיק המוצגים מיום 20.4.2016). ביום 9.2.2017 הגישה קרנית אישור מסירה ותצהיר מטעם המוסר של ההזמנה לדיון הקבוע ליום 26.9.2016, שנמסרה לאח הנתבע 1; ביום 26.3.2017 ניתנה החלטת כב' הש' ג' ארנברג להביא את הנתבע 1 לדיון באמצעות צו הבאה; ביום 30.3.2017 הגישה קרנית אישור מסירה של ההזמנה לדיון שנקבע ליום 26.3.2017, שניתן לנתבע 1; ביום 11.6.2017 הוגשה הודעה מטעם משטרת ישראל כי מסרו לנתבע 1 את צו ההבאה וההזמנה לדין והוא הפקיד את סכום הערבון; בדיון מיום 7.9.2017 ניתנה החלטה נוספת של הוצאת צו הבאה, באותו היום הגישה קרנית לתיק את אישור המסירה של הזימון לדיון; ביום 12.9.2017 הוצא צו הבאה נוסף לנתבע 1, לדיון שנקבע ליום 16.11.2017; ביום 20.11.2017 הוצא צו הבאה נוסף לנתבע 1, לדיון שנקבע ליום 8.2.2018; ביום 23.1.2018 הודיעה משטרת ישראל כי הגיעה למקום מגוריו של הנתבע 1, שלא היה בבית באותה העת, ונמסר זימון לדיון לאחיו של הנתבע 1. בין לבין, בוצעו גם עיקולים בהוצאה לפועל כנגד הנתבע 1 בגין הפרת צו ההבאה. בנוסף, הנתבע 1 שכר ייצוג אך לא שילם את שכר הטרחה ולא יצר קשר עם בא כוחו, ולבסוף התפטר בא כוחו מייצוג.

מכל האמור לעיל עולה כי לכאורה הנתבע 1 ידע על ההליך המתנהל כנגדו ולמרות זאת לא בחר להתגונן או להופיע לדיונים, על אף מאמצים רבים שנעשו כדי ליתן לו את יומו.

58. אשר על כן, אני מוצאת לתת פסק דין בהעדר הגנה כנגד הנתבע 1, לטובת קרנית, בגין מלוא הפיצוי שתידרש קרנית לשלם לתובע על פי פסק דין זה, לרבות החזר התשלום התכוף ששולם לתובע, לרבות כל הוצאות קרנית באם תגיש שומת הוצאות ולרבות כל סכום שתידרש קרנית לשלם למל"ל בגין התאונה.

התוצאה

בסיכום הדברים, אני מחייבת את קרנית לפצות את התובע בגין נזקיו כמפורט להלן (הסכומים שאינם גלובליים שנפסקו לעבר משוערכים עם ריבית והצמדה והסכומים לעתיד מהווים לפי 3% ריבית):

א. הפסד כושר השתכרות לעתיד – 2,164,234 ₪.

ב. הפסד פנסיה – 270,529 ₪.

ג. כאב וסבל – 209,080 ₪.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

ד. עזרת צד ג' בתקופת האשפוז – 20,000 ₪.

ה. עזרת צד ג' לעבר מתום האשפוז – 120,000 ₪.

ו. עזרת צד ג' לעתיד – 400,000 ₪.

ז. ניידות לעבר ולעתיד – 150,000 ₪.

ח. טיפולים לעתיד – 411,257 ₪.

סך הכל – 3,745,100 ₪.

מסכום זה ינוכה תשלום תכוף ששולם בחודש 2/2008 בסך 20,806 ש"ח וכן תנוכה קצבת "ילד נכה" שקיבל התובע בסך 29,196 ₪.

סכום הפיצוי לאחר ניכויים עומד על סך של 3,695,098 ₪.

הסכום שיוקפא בידי קרנית הוא בסך 2,183,542 ₪.

הסכום שישולם לתובע בשלב זה יעמוד איפוא על 1,511,556 ₪. על סכום זה יתווסף שכר טרחת עורך דין בשיעור 13% ומע"מ.

הסכום "המוקפא" יוחזק בשלב זה בידי קרנית, עד לסיום ההליכים במל"ל או עד להחלטה אחרת. על התובע, באמצעות האפוטרופוסים, לפעול בנמרצות ובתום לב למיצוי הזכויות במל"ל. ככל שתביעות התובע במל"ל (או חלק מהן) תתקבלנה, תגיש קרנית חוות דעת אקטוארית עדכנית והיתרה, ככל שתהיה - בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כחוק מהיום ובצירוף שכ"ט עו"ד בשיעור 13% ומע"מ - תועבר לתובע.

בשים לב לכך שהתובע הוא קטין וענייני האפוטרופסות עליו מתנהלים בפני כב' בית הדין השרעי, אני מורה כי מלוא סכום הפיצוי, כמפורט לעיל, יועבר ע"י קרנית לאפוטרופוסים רק בהתאם להוראות כב' בית הדין השרעי, לאחר שתוגש לו הצעה מפורטת להשקעת הכספים לטובת התובע בעתיד וההצעה תאושר ע"י כב' בית הדין. מובהר כי הסכום המיועד עבור טיפולים (1,200 ₪ לחודש) ישמש רק לתשלום ישיר לגורמים הטיפוליים, תוך פיקוח הדוק של כב' בית הדין השרעי.

ניתן בזאת פסק דין בהעדר הגנה כנגד צד ג' בגין מלוא הפיצוי שנדרשת קרנית לשלם לתובע על פי פסק דין זה, לרבות החזר התשלום התכוף ולרבות החזר הוצאות ותשלום למל"ל כאמור לעיל.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 11873-02-18 ט.א. (קטין) נ' ר.א. ואח'

המזכירות תמציא פסק הדין לצדדים, לבית הדין השרעי בבאר שבע ולב"כ היועמ"ש במשרד
הרווחה.

המזכירות תסגור את התיק.

ניתן היום, ב' ניסן תש"פ, 27 מרץ 2020, בהעדר הצדדים.

גאולה לוי, שופטת